

ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРЕН КНИГОВЕДСКО- БИБЛИОТЕКОВЕДСКИ КОНТЕКСТ НА ЕНЦИКЛОПЕДИЯТА „БЪЛГАРСКА КНИГА“

Гергана Трифонова

Информационно-комуникативната сфера се диференцира на книгознание, библиотекознание, библиографознание, информационни технологии и т.н. Наблюдател се различни конфигурации на тяхното разположение – съвпадение, пресичане, взаимодействие. Изследването на този – интердисциплинарен – феномен има съществено методологично значение за построяването на научната карта на самата информационно-комуникативна сфера.

Наскоро появилата се енциклопедия „Българска книга“ показва обхват на материал, в който обектът на това издание – самото книгознание – присъства и в по-широк контекст – във взаимоотношение с библиотекознанието, библиографознанието, информатиката.

Цел на *настоящата рецензия* е да покаже интердисциплинарния книговедско-библиотековедски контекст на „Българска книга“.

Интердисциплинарният книговедско-библиотековедски контекст включва:

I. **книговедски аспект** – книгата (писмената комуникация като духовно-материален феномен), издателската дейност (книгоиздаване и книгоразпространение) и концепциите в областта на книгознанието;

II. **библиотековедски аспект** – историографията на библиотеките, феноменологията на библиотечното дело и концепции в библиотекознанието.

Изследването на всеки един от тези проблеми не е еднолинейно, а комплексно. Д на отбелязаните компоненти едновременно. Сърцевина на проблема се явява показването на калейдоскопа от връзки и многообразието на тези аспекти в „Българска книга“.

Фокус на *настоящата рецензия* се явява интердисциплинарният синтез на изброените проблеми (вж

по-горе: I-II). За достигането на поставената цел боравим с инструментариума на научния кадастър, разработен в създалата се Студентска изследователска лаборатория в Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии.

Тънкият инструментариум на *настоящото изложение* е създаването допълнително на три по-малки миникадастъра, взаимното съотнасяне на които е продуктивен способ да се види фактичното положение на интердисциплинарния книговедско-библиотековедски контекст на изданието „Българска книга“ и книгознанието като комплексна сфера.

Най-обща панорамна картина на пълнежа (с материал) на **книгознанието** (върху примера на „Българска книга“) получаваме чрез представянето на наблюденията в него три направления (за които въвеждаме допълнителни обозначения):

- **книга и принадлежащите и компоненти** (Кн) (1);
- **издателска дейност и принадлежащите и компоненти** (И) (2);
- **концепции в областта на книгознанието** (Кон) (3).

Както се вижда, описаните три направления обозначаваме съответно: „Кн“ за книгознанието, „И“ за издателска дейност и „Кон“ за концепциите в книгознанието. Синтезът от триадата на елементите (1-3) очертава **книговедския контекст** на разглежданото издание.

Ще опишем получените наблюдения лаконично в извадка за материала на „Българска книга“ по системата на кадастъра за представителния масив на буквите от А до К по отделните направления, описани *по-горе*. Във всяка една от трите поредици са въведени препратки към съответните други раздели на описаната триада; при

това са посочени въведените обозначения (Кн, И, Кон) на съответните номинации:

I. **Книга** (абзац, авантитул, автентично издание, автогравюра, автограф, автография, автографна хартия, автолитография, автоним, автор, автор на библиографски запис, автор на библиографско издание, автореферат, автореферат на дисертация, авторизиран превод, авторитетен запис, авторска кола, авторска коректура, авторски екземпляр, авторски знак, авторски оригинал, авторски показалец, авторски таблици, авторско предложение, азбука, акростих, албертотипия, албум, амулети, анастатичен печат, анонимно издание, антикварен каталог, антикварна книга, антология, апарат на изданието, апликация, атлас, безплатно издание, бели полета, белота на хартията, бестселър, блокова книга, богослужебни книги, винетка, воден знак, встъпителна студия, вътрешна заглавна страница, вътрешна коректура, вътрешно-текстови препратки, глава на книга, „говорещи“ книги и списания, годишник, готически шрифт, граждански шрифт, гръб на книгата, гръцки книги в България, декоративни елементи в печатно издание, декоративни елементи в ръкописна книга, дефекти на книгата, дизайн на книгата, договорен издателски портфейл, документ, документален поток, допечатка, дубликат, евангелие, еврейски книги в България, език на българските ръкописни книги, екземпляр на изданието, електронна книга, елементи на книгата, енциклопедичен речник, енциклопедия, „Енциклопедия на българската възрожденска литература“ 1997 г., епиграф, забележки, заглавие, заглавка, заглавна кола, заглавна страница, заглавни елементи на книгата, избрани произведения, издание, издание джобен формат, издание с паралелен текст, издателска рецензия, издателска спецификация, издателски оригинали, издателство на български ръкописни книги, изкуство на печатната книга, изобразително издание, илюстрирано издание, калиграфия, картографско издание, „Кирило-Методиева енциклопедия“, книга, книга „Периодичен печат. Читател“, книгопоща, книготърговия, книжовници, книжарски периодични издания, книжни борси, книжно тяло, кодекс, колонлиния, колонтитул, колонцифри, коментар, комикс, конструиране на книгата, концовка, коректура, корица).

II. **Издателска дейност** (абонамент, абонаментно издание, абонат, абрис, автомат, авторски договор, авторски колектив, авторско възнаграждение, авторско право, автотипия, автохром, адаптирано издание, адитивно смесване на цветовете, азбука, акварел, акватинта, аклиматизиране на хартия, акцидентен печат, акциден-

тен шрифт, акциденция, албумен формат, алдине, алдини, алманах, анастатичен печат, анонимно издание, архив на печатните издания, афиши, ахроматично изграждане на цветовете, безконтактен печат, безплатно издание, безшевно скремване, белота на хартията, бронзиране, буквoleyарство, вестникарска хартия, видове печат, висок печат, високопечатна гравюра, високопечатна машина, вложка, гарнитура на шрифта, гладък набор, готически шрифт, граждански шрифт, гротеск, декоративни елементи в печатните издания, дескриптор, диплян, дълбок печат, едностранен печат, заглавен шрифт, заглавна кола, издание, издание джобен формат, издател, издателска анотация, издателска кола, издателска коректура, издателска серия, издателска продукция в България след Втората световна война, издателска спецификация, издателски знак, издателски оригинали, издателски процес, издателско каре, ирисов печат, картографски издания, клипсограф, книгоиздаване в България след Освобождението, комбиниран печат).

III. **Концепции в областта на книгознанието** (абривиатура, азбучно подреждане, актуализиране на данни, алинея, аналитико-синтетична обработка на документалната информация, анкета, анотация, аотиран тематичен план, апретурa, археографска комисия, археографско описание, архив, архиви и книжнина, архивистика, архив на печатните издания, асберикс, база от данни, брайлово писмо, букинистична книга, българска ръкописна книга, Европа-скала, екслибрис, електронно обработване на текст и илюстрация, епиграф, жива колонцифра, идеен макет, издание, издателска анотация, издателска кола, издателска коректура, изкуство на печатната книга, използваемост на книгата, икономика на книгата, импакт фактор, ин-кварт, инкунабули, ин-октав, ин-фолио, кадриране, калиграфия, картографско издание, картотечно издание, кирилица, Кирило-Методиева идея, класицистична антиква, клише, книга, книгознание, книготърговия, кодекс, кодикология, комплект на шрифта, комплектуване на коли, комуникационен мениджмънт, конволат, конструиране на книгата, контратитул, контролни знаци, коректурен обмен, коректурен процес, коректурна преса, коректурни знаци, краезнание).

Описаната триада (I-III) показва следната напълненост на изданието „Българска книга“:

I. Най-голяма относителна тежест намира, естествено, първият елемент – **книгата** – 113 номинации. Най-голям е и броят на препратките в този фрагмент на материала в сравнение с наблюдаваните от направленията **издателска дейност** и **концепции**.

II. Средно е мястото по напълване на направлението **издателска дейност** – наблюдаваме 72 номинации, а също така – и взаимни препратки към направление **книга**.

III. Незначително по-малко е мястото на относителния пълнеж на материала **концепции** – 63 номинации; тук, обаче, наблюдаваме обилие от препратки към другите две направления – **книга** и **издателска дейност**.

IV. Очевидна е взаимната връзка между материала и продуктивността на направлението **концепции** от собственото развитие на направленията **книга** и **издателска дейност**.

Описаната макроструктура от изводи (I-IV) е карта за осъществяване на микроскопичен анализ на материала (който не е обект на *настоящата рецензия*).

Следващата стъпка, която предприемаме тук, е обръщане на вниманието ни върху **библиотековедския контекст** на „Българска книга“. За целта използваме *цитираното по-долу* изследване на Севдалина Симеонова [2], създадено в същата Студентска научноизследователска лаборатория.

Наблюденията описваме в редица от изводи, *цитирани* по [2]:

1. **Историографическият материал за библиотеките и библиотекознанието** има най-малко относително присъствие – 6 номинации.

2. Най-значимо е относителното присъствие на номинацията **феноменология на библиотечното дело** – 22 посочвания.

3. Относително средна напълненост дава номинацията **концепции на библиотекознанието** – 12 посочвания.

4. Пресичане на материала наблюдаваме в номинациите **феноменология на библиотечното дело – концепции на библиотекознанието** – 3 посочвания.

5. Описаното показва продуктивността на отношението **феноменология на библиотечното дело – концепции на библиотекознанието** като взаимнообогатяващи се и взаимноотразяващи се сфери.

6. Недостатъчната напълненост на направлението **историография на библиотеките** е резултат от слаба верига на целия библиотековедски контекст на книгознанието, което е следствие от недостатъчното развитие на собствената история на библиотечното дело и развитието на историята като наука у нас.

7. Очевидно, в хармоничното и диалогично напълване на посочените направления – **историография на библиотеките, феноменология на библиотечното дело и концепции на библиотекознанието** – лежи

продуктивното разгръщане на библиотековедския контекст в книгознанието.

Представените изводи (1-7) са и макрокартина-методология на библиотековедския контекст на книгознанието и целят да стимулират интердисциплинарните отношения на информационно-комуникативната сфера като интегрална диалектическа системна цялост.

Подобно пресичане на материала в номинациите **феноменология на библиотечното дело и концепции на библиотекознанието** в библиотековедския аспект намираме и в книговедските направления **книга, издателска дейност и концепции в книгознанието**. Наблюдаваме и следните пет препратки от и към двата аспекта: вторичен документ – документ, автогравюра – библиофилско издание, Евангелие – Библия, електронна книга – Библия, „Енциклопедия на българската възрожденска литература“ (1997 г.) – Библия. За съжаление, твърде малкото препратки от и към библиотековедския и книговедския аспект, са крайно недостатъчни за очертаване на преплитането на тези два контекста на книгознанието.

Изследването на описания феномен книговедско-библиотековедския контекст на енциклопедията „Българска книга“ и книгознанието у нас цели да подпомогне методологично неговото представяне в аналогични издания в бъдеще. Тук трябва да подчертаем, че е стратегическо знанието за интердисциплинарните връзки както на библиотекознанието и книгознанието, така и на всички други области (библиографознание, информатика, информационни технологии и др.) за хармоничното развитие на информационно-комуникативната сфера като диалектическо научнопрактическо системно цяло.

ЛИТЕРАТУРА

1. Българска книга: Енциклопедия / Състав.: **А. Гергова**; Науч. ред.: **Т. Янакиева, М. Капитанова**; Ред.: **П. Атанасова**; Худож.: **Ж. Алексиев**. – София-Москва: Pensoft, 2004. – 508 с.: ил. – Темат. показалец.

2. **Симеонова, С.** Библиотековедски контекст на енциклопедичния речник „Българска книга“: [Рец. за кн.:] Българска книга: Енциклопедия / Съст.: **А. Гергова**; Науч. ред.: **Т. Янакиева, М. Капитанова**; Ред.: **П. Атанасова**; Худож.: **Ж. Алексиев**. Д. София-Москва: Pensoft, 2004. – 508 с.: ил. – Темат. показалец. – Компютърен набор. – София, 2005. – [4] с. Д. (Съхранява се в Студентската научноизследователска лаборатория на Специализ. висше училище по библиотекознание и информ. технолог.).

